Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(4), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

చిలమత్తూరు మండలం భాష – మాండలిక విశ్లేషణ

పరిశోధకులు : రావిపాటి శివయ్య,
పాఠశాల సహాయకులు, తెలుగు,
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పాఠశాల, నూతిమడుగు,
అనంతపురం జిల్లా.
9885154281,
rayapati03@gmail.com

పరిచయం :

ఒక ప్రాంతం యొక్క చరిత్ర కేవలం శిలాశాసనాల్లోనో, తాళపత్రాల్లోనో మాత్రమే నిక్షిప్తమై ఉండదు; అది ఆ ప్రాంతంలోని ప్రతి అడుగులోనూ, ప్రతి ఊరి పేరులోనూ ప్రతిధ్వనిస్తుంటుంది. శ్రీ సత్యసాయి జిల్లాలోని 'చిలమత్తూరు' మండలం అటువంటి చారిత్రక సాక్ష్యాలకు ఒక నిలువుటద్దం. ఆంధ్ర-కర్ణాటక సరిహద్దుల్లో విస్తరించి ఉన్న ఈ నేల, శతాబ్దాల తరబడి వివిధ రాజవంశాల పాలనను, భిన్న సంస్కృతుల కలయికను, భాషా వైవిధ్యాన్ని తనలో ఇముడ్చుకుంది. ఇక్కడి గ్రామనామాలను పరిశీలిస్తే, ప్రకృతితో మమేకమైన మనిషి జీవనశైలి, మతపరమైన విశ్వాసాలు మరియు సరిహద్దుల ప్రభావంతో రూపుదిద్దుకున్న విలక్షణమైన 'భాషా సంకరం' స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

" శ్రీ సత్యసాయి జిల్లా చిలమత్తూరు మండలంలోని కోడూరు, టెక్కలోదు/టేకులోడు, వీరాపురం, సోమఘట్ట, కొడికొండ, లక్ష్మీపురం, దేమకేతేపల్లి వంటి గ్రామాల్లో వినిపించే మరికొన్ని విశిష్టమైన మాండలిక పదాలు మరియు ప్రయోగాలు, స్థలనామాల వెనుక దాగి ఉన్న ఆసక్తికరమైన సామాజిక, రాజకీయ కోణాలను ఆవిష్కరించుకుందాం.

చారిత్రక మరియు రాజకీయ నేపథ్యం :

ఈ ప్రాంతం ఒకప్పుడు విజయనగర సామ్రాజ్యం మరియు తదనంతర పాళెగార్ల పాలనలో ఉండేది. విజయనగర రాజులైన బుక్కరాయలు మరియు వారి మంత్రులైన చిక్కవొడయ వంటి వారి పేర్లతో ఈ జిల్లాలోని అనేక ప్రాంతాలు ముడిపడి ఉన్నాయి. చిలమత్తూరు చుట్టుపక్కల ఉండే అనేక గ్రామాలు 'పురం', 'పేట' అనే అంత్య నామాలతో విజయనగర కాలంలో ఏర్పడిన అగ్రహారాలు లేదా వ్యాపార కేంద్రాలను సూచిస్తాయి.

'హుస్సేనాపురం'అనే గ్రామ నామం ముస్లిం పాలకుల లేదా నవాబుల కాలం నాటి రాజకీయ ప్రభావాన్ని సూచిస్తుంది.

'సుబ్బారావుపేట'అనేది స్థానిక ప్రముఖులు లేదా అధికారుల పేర్లతో గ్రామాలు ఏర్పడే సంప్రదాయానికి ప్రతీక.

చిలమత్తూరు పరిసరాల్లోని గ్రామాల్లో ఎక్కువగా వాడే పదాలను చర్చిస్తే ఇలా చెప్పుకోవచ్చు. అనంతపురం మరియు రాయలసీమ మాండలికంలో 'దండిగా' అనే పదాన్ని అత్యంత సాధారణంగా మరియు విస్తృతంగా ఉపయోగిస్తారు. దండిగా అంటే ఎక్కువగా, సమృద్ధిగా లేదా పుష్కలంగా అని అర్థం. ఏదైనా వస్తువు లేదా విషయం పరిమాణంలో పెద్దదిగా ఉన్నప్పుడు ఈ పదాన్ని వాడుతారు.

"ఈ ఏడాది వర్షాలు దండిగా కురిశాయి" (వర్షాలు బాగా పడ్డాయి). "ఆయన దగ్గర పైసలు దండిగా ఉన్నాయి" (చాలా డబ్బు ఉంది). "కళ్లంలో ధాన్యం దండిగా పడింది" (దిగుబడి బాగా వచ్చింది). ఇది 'దండి' (గొప్ప/పెద్ద) అనే పదం నుండి ఉద్భవించింది. రాయలసీమ యాసలో "చాలా" అనే పదానికి ప్రత్యామ్నాయంగా 'దండిగా' అనేది ఒక సహజమైన ప్రయోగం. భౌతిక వస్తువులను లేదా కొలతలను సూచిస్తే, 'దండిగా' అనేది

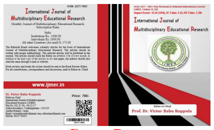
Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(4), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

ఒక "పరిమాణ సూచక విశేషణం. దీనిని "గుణవాచక మాండలిక పదజాలం" కింద చెప్పవచ్చు.

ఏమప్ప / ఏమబ్బా: ఇది పలకరింపు పదం. (ఎలా ఉన్నావు? అని అర్థం). అనంతపురం మరియు రాయలసీమ మాండలికాల్లో "ఏమప్పా" లేదా "ఏమబ్బా" అనేవి అత్యంత ఆత్మీయతను, గౌరవను ప్రదర్శించే సంబోధన పదాలు.

ఏమప్పా: ఏమి + అప్ప (తండ్రి/అయ్య). ఇక్కడ 'అప్ప' అనేది గౌరవవాచకంగా లేదా ఆత్మీయంగా మగవారిని పిలిచే పదం. ఏమబ్బా: ఏమి ం అబ్బా (తండ్రి/అబ్బ). ఇది కూడా అదే అర్థంలో వస్తుంది.

"ఏమప్పా.. ఎక్కడికి పోతాందావు?" (ఏమయ్యా, ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు?)

"ఏమబ్బా.. అంత మాట అనేసినావు! అని"ఆశ్చర్యం/నిరసన తెలుపొచ్చు.

సమాన వయస్కుల మధ్య లేదా పెద్దలు చిన్నవారిని పిలిచేటప్పుడు ఇది ఎక్కువగా వినిపిస్తుంది. అనంతపురం జిల్లాలో కన్నడ భాషా ప్రభావం వల్ల 'అప్ప' అనే పదం సంబోధనల్లో ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది.

ఒడలు: శరీరం (Body). ఉదా: "జరమొచ్చి ఒడలంతా నొప్పులబ్బా". ఇది ద్రావిడ భాషా మూలాలున్న పదం (కన్నడలో కూడా 'ఒడలు' అంటే శరీరం అనే అర్థం ఉంది). అనంతపురం జిల్లా కన్నడ సరిహద్దును కలిగి ఉండటం వల్ల ఈ పదం ఇక్కడ ఎక్కువగా వాడుకలో ఉంది.

తిప్పలు : కష్టాలు ఉదా : "నీ నీళ్ల తిప్పలు మాకు ఎర్కనే" (నీ నీళ్ల కష్టాలు మాకు తెలుసులే).తిప్పలు" అనే పదాన్ని అత్యంత సహజంగా, దైనందిన జీవితంలో ఎదురయ్యే కష్టాలను వివరించడానికి ఉపయోగిస్తారు. తిప్పలు అంటే కష్టాలు, ఇబ్బందులు లేదా ఏదైనా పని పూర్తి చేయడానికి పడే ప్రయాస.

ఉదాహరణలు :"నీళ్లు లేక ఈ ఏడాది పంట పండించడానికి చాలా తిప్పలు పడ్డాం." "ఆ ఊరికి పోవాలంటే బస్సులు లేక తిప్పలు తప్పవు." ఇది "తిప్పలు పడటం" అనే జాతీయంగా ఎక్కువగా వాడుకలో ఉంది. ఏదైనా దొరకని వస్తువు కోసం లేదా సాధ్యపడని పని కోసం చేసే వృథా ప్రయత్నాన్ని కూడా ఈ పదం సూచిస్తుంది. బేగనే" అనేది కన్నడ భాషా ప్రభావంతో స్థిరపడిన ఒక విశిష్టమైన పదం. బేగనే అంటే త్వరగా, శీఘ్రంగా లేదా వెంటనే అని అర్థం. ఇది కన్నడ పదమైన 'బేగనే' నుండి నేరుగా తెలుగులోకి వచ్చింది. అనంతపురం జిల్లా కర్ణాటక సరిహద్దులో ఉండటం వల్ల ఈ పదం ఇక్కడి జనజీవనంలో, ముఖ్యంగా గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో బాగా కలిసిపోయింది.

ఉదాహరణలు :"పని ముగించుకుని బేగనే ఇంటికి రా." (త్వరగా ఇంటికి రా)"వంట బేగనే అయిపోయిందా?" ప్రసిద్ధ కర్ణాటక సంగీత కీర్తన "బేగనే బారో నీలవర్ణ" (త్వరగా రా నీలవర్ణ-కృష్ణ)లో కూడా ఈ పదం వినిపిస్తుంది.

గంటి -గంట / సమయం ఉదా: "ఎన్ని గంటికి వస్తావు?" (Time) లేపాక్షి ప్రాంతం మాండలికంలో కొన్నిసార్లు పదాల చివర 'అ' కారానికి బదులు 'ఇ' కారం పలకడం సహజం (ఉదాహరణకు: గంట - గంటి). కానీ సాధారణంగా సమయం గురించి చెప్పేటప్పుడు "గంట" లేదా "గంటలు" అనే పదాలనే ఉపయోగిస్తారు.

పాత కాలపు కొలత: పూర్వం తెలుగులో సమయాన్ని "గడియ" (24 నిమిషాలు) అని పిలిచేవారు, ఆ తర్వాత సంస్కృతం నుండి వచ్చిన "ఘంట" (గంట) పదం వాడుకలోకి వచ్చింది.

ముఖ్య గమనిక : ఒకవేళ మీరు "గంటి" అని పలికితే, అది సమయం కంటే ఎక్కువగా ఈ క్రింది వాటిని సూచించే అవకాశం ఉంది:

సజ్జలు : రాయలసీమలో సజ్జ పంటను "గంటి" అంటారు.

చూశాను: "నీ గంటి" కంటి కనడం (నిన్ను చూశాను) అనే అర్థంలో భక్తి సాహిత్యంలో వాడతారు.

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(4), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

Cover Page

సంత – వారపు బజారు :

క్రీ॥శ॥ **1364**లో బుక్కపట్నం చెరువు నిర్మాణం జరిగింది. తూర్పు వైపు పాలకుడి పేరు మీద గ్రామ నిర్మాణం జరిగి దానికి బుక్కపట్నం అనే గ్రామనామం ఏర్పాటు చేశారు. పడమర మరవ(మొరవ) ఒడ్డున పశువుల సంత ప్రారంభమైంది. ఆ పశువులు ఆ చెరువు కింద పొలాల్లో వ్యవసాయ పనుల కోసం ఉపయోగించేవారు. ఆ పశువుల సంత క్రమంగా చిన్న గ్రామమై, క్రమంగా మజారా గ్రామమై, ఆ గ్రామమే ప్రస్తుతం మండల కేంద్రమైన కొత్తచెరువు గ్రామం. సంత రాయలసీమ చరిత్రలో చాలా ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకుంది

ఉదా : కోడూరు సంత లేదా చిలమత్తూరు సంత.

"సంత" అనే పదం కేవలం వ్యాపారానికే కాక, సామాజిక జీవనానికి ఒక చిహ్నంగా ఉంటుంది. "సంత" అంటే వారపు మార్కెట్ గ్రామాల్లోని ప్రజలు తమకు కావలసిన నిత్యావసర వస్తువులు, కూరగాయలు, బట్టలు మరియు పశువులను కొనుగోలు చేయడానికి లేదా విక్రయించడానికి వారానికి ఒకసారి ఒక నిర్ణీత ప్రదేశంలో కలిసే చోటును సంత అంటారు. తెలుగులో "సంత" అనే పదానికి అంగడి, బజారు అని పర్యాయపదాలు ఉన్నాయి.

రాయలసీమలో వ్యవసాయ ఆధారిత ఆర్థిక వ్యవస్థలో సంతలు కీలకమైనవి. అందుకే కొన్ని ఊర్ల పేర్లలో కూడా "సంతపేట" (వ్యాపార ప్రాంతం) అనే మాట కనిపిస్తుంది. సంతోట: సంతలు జరిగే చోట చెట్లు ఎక్కువగా ఉంటే దానిని "సంతోట" (సంత + తోట) అని పిలుస్తారు. చిలమత్తూరు ప్రాంతంలో సంత అనేది కేవలం వస్తువుల మార్పిడి మాత్రమే కాదు, అది చుట్టుపక్కల గ్రామాల ప్రజలు కలుసుకునే ఒక సామాజిక వేదిక. రాయలసీమలో గొర్రెలు, మేకలు మరియు ఎద్ల సంతలు చాలా ప్రాచుర్యం. సంత రోజున గ్రామంలో జాతరలాంటి సందడి కనిపిస్తుంది. ప్రజలు కిలోమీటర్ల దూరం నుండి నడుచుకుంటూ వచ్చి సరుకులు కొనుగోలు చేస్తారు. "సంతకు చిట్టి, లచ్చికి గాజులు"– అనవసరమైన హడావిడి లేదా అసంబద్ధమైన పనులను సూచించేటప్పుడు ఈ సామెతను వాడతారు.

సాధారణంగా "అంగడి" అంటే దుకాణం లేదా బజారు అని అర్థం. అయితే పల్లెటూరి వాడుకలో దీనికి కొన్ని ప్రత్యేక అర్థాలు ఉన్నాయి.

గ్రామంలో ఉండే చిన్న కిరాణా కొట్టు.

వారపు సంతను కూడా కొన్నిచోట్ల "అంగడి" అని పిలుస్తారు.

ఇది ద్రావిడ భాషా మూలాలున్న పదం. తెలుగుతో పాటు కన్నడలో కూడా 'అంగడి' అంటే దుకాణమే. చిలమత్తూరు కర్ణాటక సరిహద్దులో ఉండటం వల్ల ఈ పదం ఇక్కడ అత్యంత సహజంగా వాడుకలో ఉంది.

పట్టణాల్లో "షాపు" లేదా "కౌంటర్" అనే పదాలు వాడితే, చిలమత్తూరు వంటి గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ఇప్పటికీ "అంగడి" అనే పదమే ప్రాణం పోసుకుని ఉంటుంది.

ఉదాహరణకు: "అంగడికి పోయి బియ్యం తెస్తా" అంటే షాపుకు వెళ్లి బియ్యం తెస్తానని అర్థం.

"ఈరోజు మా ఊర్లో అంగడి" అంటే ఈరోజు గ్రామంలో వారపు సంత జరుగుతుందని అర్థం."అంగడి వీధి" ఊరిలో దుకాణాలు ఎక్కువగా ఉండే ప్రధాన వీధిని ఇలా పిలుస్తారు. చిల్లర అంగడి: నిత్యావసర వస్తువులు అమ్మే చిన్న కొట్టు. మందుల అంగడి: మెడికల్ షాపును పాత తరం వారు ఇలా పిలుస్తుంటారు.

"బయలు" లేదా "బైలు" అనే పదం చాలా విరివిగా వినిపిస్తుంది. సాధారణంగా "బయలు" అంటే మైదానం, ఖాళీ స్థలం లేదా బహిరంగ ప్రదేశంఅని అర్థం. రాయలసీమ యాసలో ఈ పదాన్ని పలు రకాలుగా ఉపయోగిస్తారు. ఊరి బయట ఉండే పొలాలను లేదా ఖాళీగా ఉన్న అటవీ ప్రాంతాన్ని "బైలు" అంటారు.

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(4), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

(ఉదాహరణకు: "గొర్రెలను బైలుకు తోలుకెళ్లారు"). ఇంటి లోపల కాకుండా ఆవరణలో లేదా వీధిలో ఉండటాన్ని "బయలు" అంటారు. బహిర్భూమికి వెళ్లడాన్ని పల్లెల్లో "బయలుకు పోవడం" అని అంటుంటారు. ఉదాహరణకు:"బైలులో గాలి బాగా వస్తోంది" ఖాళీ ప్రదేశంలో గాలి బాగా వస్తోందని అర్థం.

"వస్తువులన్నీ బయట బైలులో పెట్టావు,లోపల పెట్టు" వస్తువులను ఆవరణలో/బహిరంగంగా వదిలేశావని అర్థం. "బైలు కాడ ఎవరో పిలుస్తున్నారు" ఇంటి ముందు ఖాళీ స్థలంలో ఎవరో పిలుస్తున్నారని అర్థం.

బయలుదేరు : ఒక చోటు నుండి ప్రయాణం కావడం.

బయటపడు : రహస్యం వెల్లడి కావడం. బైలుదేవుడు: కొన్ని గ్రామాల్లో ఊరి బయట ఉండే దేవుడిని (సాధారణంగా విగ్రహం లేకుండా ఉండే వేదిక) ఇలా పిలుస్తారు. చిలమత్తూరు సరిహద్దుల్లో కన్నడ ప్రభావం వల్ల కూడా "బైలు" అనే పదం ఎక్కువగా వాడుకలో ఉంది.

"దావ" అంటే "దారి" అని అర్థం. ఒక ప్రదేశానికి వెళ్లే మార్గాన్ని సూచించడానికి స్థానికులు ఈ పదాన్ని వాడుతుంటారు. ఈ పదం సంస్కృత పదమైన 'దోవ' లేదా 'త్రోవ' నుండి రూపాంతరం చెంది ఉండవచ్చు. తెలుగు మాండలికాల్లో 'ఓ' కారం 'ఆ' కారంగా మారడం సహజం (ఉదాహరణకు: దోవ – దావ). ఇది చిత్తూరు మరియు అనంతపురం (ప్రస్తుత శ్రీ సత్యసాయి) జిల్లాల్లోని పల్లెటూరి యాసలో ఎక్కువగా వినిపిస్తుంది. ఉదాహరణకు "ఆ ఊరికి పోవడానికి దావ తెలుసా?" ఆ గ్రామానికి వెళ్లే దారి తెలుసా? అని అర్థం. "దావ పొడవునా వాన పడతానే ఉంది" దారంతా వర్షం పడుతూనే ఉందని అర్థం. "ఏం దావ తప్పి వచ్చావా?" దారి తప్పి వచ్చావా? అని ఎవరైనా అపరిచితులు కనిపిస్తే అడుగుతుంటారు.

గమనిక : దావా అంటే చట్టపరమైన కేసు (Lawsuit) లేదా హక్కును కోరడం అని అర్థం. ఇది పర్షియన్ భాషా పదం.

చిలమత్తూరు మాండలికంలో ఈ పదాన్ని "దావ" అని చాలా స్పష్టంగా, మార్గాన్ని ఉద్దేశించి మాత్రమే ఉపయోగిస్తారు.

'సాలు' అనే పదానికి సందర్భాన్ని బట్టి మూడు ముఖ్యమైన అర్థాలు ఉన్నాయి. నాగలితో పొలం దున్నేటప్పుడు ఏర్పడే పొడవైన వరుసను లేదా చారను 'సాలు' అంటారు. విత్తనాలు నాటడానికి చేసే వరుసలను కూడా ఇలాగే పిలుస్తారు. దీన్ని ఇలా ప్రయోగిస్తారు "ఈ సాలులో విత్తనాలు సరిగ్గా పడలేదు." ఏదైనా వస్తువులు లేదా వ్యక్తులు ఒక క్రమ పద్ధతిలో (వరుస) నిలబడినా లేదా అమర్చబడి ఉన్నా దానిని 'సాలు' అని పిలుస్తారు. "చెట్లు సాలుగా (వరుసగా) నాటారు." ఉచ్చారణా భేదం వల్ల 'చాలు' (సమృద్ధం/అవసరం లేదు) అనే పదం రాయలసీమ యాసలో 'సాలు' గా మారుతుంది. "ఇంకా అన్నం వద్దు, నాకు సాలు."

వ్యవసాయం మరియు వృత్తి పదజాలం :

ఈ మండలంలోని కోడూరు, పలగలపల్లి, మరువ కొత్తపల్లి, ఆదేపల్లి, ముద్దప్పపల్లి, హుస్సేన్ పురం వంటి వ్యవసాయ ఆధారిత గ్రామాల్లో వాడే పదాలను మనం చూద్దాం.

మడక : నాగలి,

గుంటుక : పొలంలో కలుపు తీసే పరికరం.

కుదురు : గడ్డి వామి లేదా ధాన్యం నిల్వ చేసే చోటు.

తడి : పొలానికి నీరు పెట్టడం. ఉదా: "ఈరోజు పొలానికి తడి ఇచ్చి వచ్చినా". నీళ్లు పారించడం" లేదా "మడి తడపడం" అనే పదాలు కూడా ప్రయోగంలో ఉన్నాయి.కలుపు: పొలంలో అనవసరమైన గడ్డిని తీసే ప్రక్రియ. వాలు, మడి, కాల్వ పార, గుంట, కుంట, నారు అనే పదాలు కూడా వాడుకలో కనిపిస్తాయి.

కర్ణాటక సరిహద్దు కావడంతో పాడి పరిశ్రమ ఇక్కడ ప్రాణం. దీనికి సంబంధించిన ప్రత్యేక పదాలను

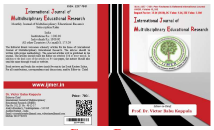

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(4), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

చూస్తే అవి దొడ్డి, మంద, కాపరి, పాడి, పితుకు, వెన్న, మజ్జిగ గొర్రెలను కాసేవారిని "కురుబలు" అంటారు. వారు వాడే "కంబళి" (Blanket) పదం ఈ ప్రాంతంలో చాలా ప్రసిద్ధి. ఉన్ని వడకడానికి వాడే "రాట్నం" అనే పదం ఇక్కడి ప్రాచీన వృత్తికి నిదర్శనం.

కన్నడ ప్రభావంతో వచ్చిన మిశ్రమ పదాలు :

సరిహద్దు మండలం కావడంతో తెలుగు వాక్యాల్లో కన్నడ పదాలు సహజంగా కలిసిపోయాయి:

మనె : ఇల్లు. (ఉదా: "మనెకు పోయి వస్తా").

ఊట : భోజనం. (ఉదా: "ఊట అయిందా నాయనా?").

ఎలగి: ఎలా?

యల్లి : ఎక్కడ? ఇవన్నీ కూడా కన్నడ పదాలే కావడం. జనవ్యవహారంలో నిత్యం నానడం విశేషం. చిలమత్తూరు సంతల్లో మరియు ఇళ్ళలో కన్నడ పదాలు తెలుగులో ఎంతగా కలిసిపోయాయంటే, అవి అచ్చతెలుగు పదాలా అన్నట్లు ఉంటాయి.

బేగ : 'త్వరగా' అని చెప్పడానికి. ఉదా: "బేగ రా నాయన" (త్వరగా రా నాన్న).

అల్లా : 'అక్కడ' అని చెప్పడానికి (కన్నడ: అల్లి).

ఇల్లా : 'ఇక్కడ' అని చెప్పడానికి (కన్నడ: ఇల్లి).

స్వల్ప : 'కొంచెం' అనే అర్థంలో వాడుతున్నారు.

ఆహార సంస్కృతి - జానపద రుచులు :

ముద్ద, చారు, పులగం, పొంగలి, ఉగ్గాని.

చిలమత్తూరు ప్రాంతంలో "ముద్ద-చారు" అనేది ప్రధాన ఆహారం. పండుగలప్పుడు చేసే "ఒబ్బట్టు" (బొబ్బట్లు) పదం కన్నడ నుండి వచ్చినదే అయినా, ఇక్కడి సంస్కృతిలో భాగమైపోయింది.

సంబంధ బాంధవ్యాలు :

అవ్వ (అమ్మ వారి తల్లి/ నాన్న వారి తల్లి) నాయన (తండ్రి), అన్న , తమ్మ (తమ్ముడు), అక్క (అక్క). ఇక్కడ అపరిచితులను కూడా "ఏం నాయన?" లేదా "ఏం అవ్వ?" అని పలకరించడం ఇక్కడి సామాజిక అనుబంధానికి నిదర్శనం.

వీరాపురం గ్రామ విశేషం - పక్షుల సంరక్షణ :

వీరాపురం గ్రామస్థులు ఈ కొంగలను కేవలం పక్షులుగా కాకుండా తమ కుటుంబ సభ్యులుగా భావిస్తారు. అందుకే వీటికి అనేక ఆత్మీయమైన పేర్లు ఉన్నాయి:

గ్రామ ఆడపడుచులుగా ఈ పక్షులను తమ పుట్టింటికి ప్రసవం కోసం వచ్చే "ఆడబిడ్డలు" అని గ్రామస్థులు బలంగా నమ్ముతారు. ఇవి తమ గ్రామ దేవతలే పక్షుల రూపంలో వస్తున్నాయని కూడా భావిస్తారు.

ఈ పక్షుల కాళ్లు ఎరుపు రంగులో ఉండటం వల్ల వీటిని వాడుకలో ఎర్రకాళ్ల కొంగలు అని పిలుస్తారు. ఇవి సైబీరియా వంటి విదేశాల నుండి వస్తాయనే అవగాహనతో స్థానికులు వీటిని 'సైబీరియన్ కొంగలు' లేదా 'విదేశీ పక్షులు' అని కూడా సంబోధిస్తారు. వీటి శాస్త్రీయ నామం మైక్టేరియా ల్యూకోసెఫాలా. వీటి రెక్కలపై అందమైన రంగులు (Painted pattern) ఉండటం వల్ల అధికారుల భాషలో వీటిని పెయింటెడ్ స్టార్క్స్ అంటారు. గ్రామస్తులు వీటిని " రెక్కల అతిథులు" (Winged guests) అని ప్రేమగా పిలుస్తారు. వీరాపురం మరియు సమీపంలోని వెంకటాపురం గ్రామాల్లో ఈ పక్షులు సురక్షితంగా ఉండటం కోసం గ్రామస్థులు టపాసులు కాల్చడం, వేటాడటం వంటి పనులు అస్సలు చేయరు. పక్షులకు హాని కలిగించే ఎవరినైనా వారు సహించరు. ఈ గ్రామస్తుల భాషలో ప్రకృతి పట్ల అపారమైన ప్రేమ కనిపిస్తుంది.

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(4), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

సామెతలు మరియు విసుర్లు :

"సామెత లేని ఊరు – ఆమెత లేని ఇల్లు లేదు" అని అంటారు. అలాంటి ప్రాధాన్యత కలిగిన కొన్ని సామెతలను చూద్దాం. చిలమత్తూరుకి పోయినా చింతలు తప్పవు" ఏ ప్రాంతానికి వెళ్లినా మన సమస్యలు మనతోనే ఉంటాయనే అర్థంలో ఈ స్థానిక సామెతను వాడుతారు. "అంగిట బెల్లం.. ఆత్మలో విషం" కపట బుద్ధి ఉన్నవారిని ఉద్దేశించి చెప్పింది.

"రోకటి పాటకే రాగాలొస్తే.. మోట పాటకే మోక్షం వస్తుంది" కష్టపడి పనిచేసే వారి శ్రమను ఉద్దేశించి చెప్పిన సామెత. గుమ్మడికాయంత కుదురున్నా.. పూసంత బుద్ధి ఉండాలి" ఎంత ఆస్తి ఉన్నా, కొంచెం అయినా ఇంగిత జ్ఞానం ఉండాలనే అర్థంలో ఇక్కడ ఉపయోగిస్తారు.

గ్రామనామాల వెనుక గాథలు :

చిలమత్తూరు మండలం చారిత్రక, భౌగోళిక మరియు సాంస్కృతిక వైవిధ్యానికి నిలయం. ఈ మండలంలోని గ్రామ నామాలు కేవలం గుర్తింపు చిహ్నాలు మాత్రమే కాదు, ఆయా ప్రాంతాల వెనుక ఉన్న సామాజిక-రాజకీయ పరిణామాలు, మత విశ్వాసాలు మరియు భాషా పరిణామాలకు సజీవ సాక్ష్యాలు.

మతపరమైన కారణాలు :

ఈ మండలంలోని గ్రామ నామాలలో మతపరమైన విశ్వాసాలు స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

'యజ్ఞిసెట్టిపల్లె' 'యజ్ఞి'అనే పదం వైదిక క్రతువులతో లేదా యజ్ఞం నిర్వహించిన వ్యక్తులతో ముడిపడి ఉండవచ్చు. 'వీరాపురం' చారిత్రక వీరగాథలు లేదా వీరభద్రుని వంటి దైవాలకు సంబంధించిన మత విశ్వాసాల వల్ల ఈ పేరు వచ్చి ఉండవచ్చు. ముఖ్యంగా సమీపంలోని లేపాక్షి వీరభద్ర ఆలయ ప్రభావం ఈ ప్రాంతమంతటా కనిపిస్తుంది.

భాష మరియు భౌగోళిక కారణాలు (స్థలనామ విజ్ఞానం) ;

భాషా పరంగా తెలుగు పదాలైన 'పల్లె', 'పల్లి', 'కోడు', 'కొండ' వంటివి ఈ మండలంలో అధికంగా ఉన్నాయి.

భౌగోళిక ఆకృతులను సూచించే విధంగా ఈ గ్రామాల పేర్లు ఉన్నాయి.

కొడికొండ : 'కొండ' అనే పదం ఆ గ్రామం యొక్క ఎత్తైన భౌగోళిక స్థితిని సూచిస్తుంది. సోమఘట్ట : కన్నడ భాషా ప్రభావం ఉన్న సరిహద్దు ప్రాంతం కావడంతో 'ఘట్ట' (పర్వత ప్రాంతం లేదా మెట్లు) వంటి పదాలు కనిపిస్తాయి.ఈ విధంగా చిలమత్తూరు మండలంలోని గ్రామ నామాలు ఆ ప్రాంత ప్రజల జీవనశైలిని, వారు నమ్మిన దైవాలను మరియు వారు పాలించబడిన రాజవంశాల గుర్తులను ఇప్పటికీ మోస్తూనే ఉన్నాయి. చిలమత్తూరు మండలం ఆంధ్ర-కర్ణాటక సరిహద్దులో ఉండటం వల్ల ఇక్కడి గ్రామ నామాల్లో భాషా పరమైన సమ్మేళనం మరియు సాంస్కృతిక వైవిధ్యం చాలా స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి. రెండు భాషల సంధికి నిలయంగా మారాయి.

'పల్లె' 'హళ్లి' తెలుగులో గ్రామాలకు చివర 'పల్లె' లేదా 'పల్లి' అని వస్తుంది (ఉదా: ముద్దిరెడ్డిపల్లె). కన్నడలో దీనికి సమానార్థకం 'హళ్లి'. ఈ మండలంలోని అనేక గ్రామ నామాల్లో 'పల్లె' ఉన్నప్పటికీ, వాటి ఉచ్ఛారణ మరియు నిర్మాణ శైలిలో కన్నడ ప్రభావం కనిపిస్తుంది.

ఘట్ట/ఘట్టం : సోమఘట్ట వంటి పేర్లలో 'ఘట్ట' (కన్నడలో పర్వత ప్రాంతం లేదా లోయ అని అర్థం) అనే పదం స్పష్టంగా కన్నడ మూలాలను సూచిస్తుంది.

దిన్నె : గండ్లదిన్నె, కంబాలదిన్నె వంటి పేర్లలో 'దిన్నె' (దిబ్బ లేదా ఎత్తైన ప్రదేశం) అనే పదం రాయలసీమ మాండలికానికి, కర్ణాటక సరిహద్దు సంస్కృతికి అద్దం పడుతుంది.

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer-Peer Reviewed, Refereed & Open Access International Journal - As per UGC Norms
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:4(4), April 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

గ్రామ నామాలు ఆ కాలపు సామాజిక వలసలను, కుల వృత్తులను కూడా ప్రతిబింబిస్తాయి. మొరసాలపల్లె/ మొరసలపల్లె అనే పేరు వెనుక 'మొరసు వొక్కలిగ' లేదా 'మొరసునాడు' అనే ప్రాంతం నుండి వలస వచ్చిన వారి ప్రభావం ఉండే అవకాశం ఉంది. ఇది చారిత్రక వలసల విశ్లేషణకు ఉపయోగపడుతుంది.

గమనిక : ఒక్కలిగ/వక్కలిగ కుల ప్రాబల్యం కర్ణాటక రాష్ట్రంలో అధికం.

గిరిజన సంస్కృతి (సుగాలి/లంబాడీ) : ఈ ప్రాంతంలో సుగాలి (తండా) జనాభా అధికం. అనేక పల్లెలు తండాల నుండి గ్రామ రూపాంతరం చెందినవి కావడం వల్ల, అక్కడి జీవనశైలికి సంబంధించిన నామాలు కనిపిస్తాయి.

వృక్ష సంస్కృతి : టేకులోడు, కానుగమాకులపల్లె వంటి పేర్లు ఆ ప్రాంతపు సహజ వనరులతో ప్రజలకున్న సాంస్కృతిక అనుబంధాన్ని తెలుపుతాయి. పూర్వం గ్రామాలకు సరిహద్దులుగా చెట్లను గుర్తించే సంప్రదాయం దీనికి కారణం.

రాజకీయ – మతపరమైన పరిణామం ;

హుస్సేనాపురం అనే గ్రామం ముస్లిం పాలకుల లేదా స్థానిక నవాబుల పాలనా కాలంలో కొత్తగా ఏర్పడిన లేదా పేరు మార్చబడిన గ్రామాలకు నిదర్శనం.

యజ్ఞిసెట్టిపల్లె అనేది 'యజ్ఞి' (యజ్ఞం) మరియు 'శెట్టి' (వర్తక సమూహం) అనే పదాల కలయిక. ఇది ఒకప్పుడు ఆ గ్రామంలో ఉన్న వర్తక ప్రాబల్యాన్ని, వైదిక క్రతువులకు ఉన్న ప్రాధాన్యతను సూచిస్తుంది.

ముగింపు ;

చిలమత్తూరు మండలం "బహుభాషా సంస్కృతి" కు ఒక ప్రయోగశాల వంటిది. ఇక్కడ అచ్చ తెలుగు పదాలు, కన్నడ ప్రభావిత శబ్దాలు, మరియు ఉర్దూ/పర్షియన్ పాలకుల నామాలు అన్నీ కలిసిపోయి ఒక ప్రత్యేకమైన "సరిహద్దు సాహిత్య విజ్ఞానాన్ని" సృష్టించాయి. ప్రతి ఊరి పేరు ఒక కాలపు కథను, ఒక తరం ఆకాంక్షను తనలో నిక్షిప్తం చేసుకుంది. 'పల్లె' నుంచి 'పురము' దాకా, 'కొండ' నుంచి 'ఘట్ట' దాకా సాగిన ఈ నామకరణ ప్రయాణం ఈ ప్రాంతపు బహుళ సంస్కృతికి నిదర్శనం. సరిహద్దు ప్రాంతం కావడంతో ఇక్కడి పేర్లలో తెలుగుతనం, కన్నడ పరిమళం పెనవేసుకొని ఒక విలక్షణమైన అస్తిత్వాన్ని చాటుతున్నాయి. కాలక్రమేణా మనుషులు మారవచ్చు, వ్యవస్థలు మారవచ్చు కానీ ఈ గ్రామనామాలు మాత్రం ఆయా ప్రాంతాల చారిత్రక వారసత్వాన్ని మోస్తూ సజీవ శిలాజాల్లా నిలిచి ఉంటాయి. ఈ మూలాలను అర్థం చేసుకోవడం అంటే మన చరిత్రను మనం పునర్నిర్మించుకోవడమే. ఈ నేల నాడిని పట్టుకోవాలంటే, ఇక్కడి ఊర్ల పేర్లలో దాగిన ఆ చారిత్రక, భాషా రహస్యాలను గౌరవించడం మన కనీస బాధ్యత.

(చిలమత్తూరు మండలం లోని స్థానికులు, వృద్ధులు, రైతులు మరియు చేనేత కార్మికులతో జరిపిన సంభాషణలు ఆధారంగా, కింద కనబరచిన గ్రంథాల సహాయంతో ఈ వ్యాస రూపకల్పన జరిగింది.)

ఆధార గ్రంథాలు :

1. తెలుగు మాండలిక విజ్ఞాన సర్వస్వం – తెలుగు అకాడమీ ప్రచురణ (రాయలసీమ మాండలిక విభాగం)
2. హిస్టరీ ఆఫ్ విజయనగర ఎంపైర్ – సూర్యనారాయణ రావు. బి (లేపాక్షి మరియు విరుపణ్ణ నాయకుని చరిత్ర)
3. మాండలిక పదకోశం (రాయలసీమ): భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి (సంపాదకులు), మాండలిక వృత్తి పదకోశం (రాయలసీమ విభాగం), తెలుగు అకాడమీ, హైదరాబాద్, **1974**.